

Staatstoezicht op de Mijnen
Ministerie van Klimaat en Groene Groei

> Retouradres Postbus 24037 2490 AA Den Haag

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

5.1.2.e

Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

Verstuurd per email aan: 5.1.2.e

Datum 19 mei 2025

Betreft Reactie SodM Staat van Groningen en Noord-Drenthe 2025

Staatstoezicht op de Mijnen

Bezoekadres

Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag

Postadres

Postbus 24037
2490 AA Den Haag

T 070 379 8400 (algemeen)
F 070 379 8455 (algemeen)

info@sodm.nl
www.sodm.nl

Behandeld door

5.1.2.e 5.1.2.e

5.1.2.e @sodm.nl

Ons kenmerk

98559753

Uw kenmerk

-

Bijlage(n)

Geachte 5.1.2.e

Op 1 april jl. bood u SodM de mogelijkheid aan om een reactie te geven op de Staat van Groningen en Noord-Drenthe (verder: SvG), zodat u deze kunt meenemen in de kabinetsreactie op de publicatie. Ik maak graag gebruik van deze gelegenheid.

De SvG is een belangrijk monitoringsinstrument. Het kabinet rapporteert daarmee over de voortgang van de uitvoering van de 50 maatregelen in de kabinetsreactie 'Nij Begun' die als antwoord op het rapport van de parlementaire enquête aardgaswinning Groningen (verder: PEAG) geformuleerd zijn.

Algemeen beeld SvG: toegankelijk, eerlijk maar onvolledig

De eerste SvG geeft op een toegankelijke en eerlijke wijze een beeld van de voortgang en ervaringen van de uitvoering van veel maatregelen en de effecten van het gevoerde beleid. Door niet alleen met data en informatie de feitelijke, objectieve stand van zaken weer te geven maar ook de subjectieve kant te belichten: ervaringen met schadeherstel en versterking van Groningers en Drenten die in zogenaamde focusgroepen werden gedeeld. Hierdoor blijkt duidelijk hoe indringend de gevolgen van de gaswinning uit het Groningen-gasveld zijn, die zich moeilijk laten vangen in alleen feiten en cijfers.

Tegelijkertijd constateer ik ook dat een stand van zaken van de maatregelen 36-50, die samen de pijler uit Nij Begun 'Bouwen aan de overheid; Een betere overheid in dienst van de samenleving' betreffen, ontbreekt.

In deze reactie richt ik mij ten eerste op het onderdeel 'Versterken'. Vervolgens zal ik in het tweede deel van mijn reactie ingaan op de onderdelen 'Staat van de kennis' en 'Staat van de aanpak – vertrouwen en functioneren van de overheid'. Dat laatste deel van mijn reactie is breder dan de alleen de voormalige gaswinning

uit het Groningen-gasveld. Vanuit het streven om als overheid te leren van fouten uit het verleden is het immers belangrijk dat de geleerde lessen ook voor andere soorten van gebruik van de ondergrond worden toegepast.

1. Versterkingsopgave: meer dan 10.000 gebouwen moeten nog versterkt

In de SvG ligt de nadruk terecht op de voortgang van de versterking en de schadeafhandeling; het fundament onder het herstel van Groningen. Onder verwijzing naar de voortgangsrapportage van SodM 'Staat van de veiligheid Groningen'¹ (verder: SodM voortgangsrapportage) van april 2025 reageer ik hierna op een aantal bevindingen uit de SvG.

Circa tweederde van de te versterken adressen moet nog worden gedaan

In de SvG staat vermeld dat de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) tot en met 2024 5.687 woningen heeft versterkt, en dat nog ruim 10.000 adressen moeten worden gedaan (p. 29). Dat betekent dat nog bijna tweederde van de te versterken adressen moet worden gedaan.

In de voortgangsrapportage benadrukt SodM opnieuw dat het voor de veiligheid van de bewoners van deze gebouwen van groot belang is de versterkingsopgave zo spoedig mogelijk af te ronden. Uit onderzoek van Gronings Perspectief (Rijksuniversiteit Groningen) blijkt dat de rompslomp rondom versterking een negatief effect heeft op de gezondheid en het welzijn van bewoners, terwijl na het afronden van de versterking door de onderzoekers weer een positief effect wordt gemeten. Het versnellen van de versterking zoals de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) de komende jaren van plan is, is daarom hard nodig. Met name omdat er nog zo'n grote groep wachtenden is.

Doe wat je zegt en maak waar wat je belooft

Een van de boodschappen van de focusgroep 'versterking' betreft 'communicatie: doe wat je zegt en maak waar wat je belooft'. Deze boodschap betreft de onvoorspelbaarheid en gebrek aan transparantie die vaak worden aangehaald als het gaat over de communicatie in de versterkingsopgave (p. 36).

SodM neemt waar dat jaar op jaar de productiedoelstellingen van de NCG lager zijn dan de door de NCG geplande aantallen. De door de NCG geplande – en voor de veiligheid hoognodige – versnelling in de uitvoering is jaar op jaar niet waargemaakt. Om de vertraging te beperken, is het belangrijk dat planning en jaarlijkse productiedoelstellingen in overeenstemming met elkaar komen. Het is belangrijk dat de versterkingsopgave navolgbaar wordt. Daarom heeft SodM in de voortgangsrapportage geadviseerd dat er één planning is (in plaats van planning en 'doelstellingen'), en dat over de realisatie ten opzichte van die planning wordt gerapporteerd. Als de planning niet gehaald wordt: achterhaal de oorzaken en neem maatregelen. Als maatregelen niet mogelijk zijn: stel de planning bij. Communiceer hier helder over zodat de voortgang voor bewoners beter navolgbaar wordt. Door deze cyclus jaarlijks helder te communiceren wordt de versterkingsopgave navolgbaar en kan aan vertrouwen gewerkt worden.

¹ [Staat van de veiligheid van Groningen in verband met de voormalige gaswinning \(2024\) | Rapport | Staatstoezicht op de Mijnen.](#)

Geen perspectief als problemen niet worden opgelost.

De vijfde boodschap van de focusgroep is: het op orde brengen van de basis – afronden van de versterkingsopgave – voordat aan toekomstperspectief kan worden gewerkt (p.38). Deze boodschap beschrijft de grote onzekerheid waarin bewoners leven, waarbij de communicatie en uitleg hierover vanuit overheid en NCG niet toereikend zijn gebleken. De kop in hoofdletters bij het interview met Albert Hartman – ‘Laat de Agenda’s niet de aandacht afleiden van de versterking’ (p. 69) – spreekt hierover boekdelen.

In lijn hiermee is het eerste advies van SodM in de voortgangsrapportage: focus op snelheid afronden versterkingsopgave in het belang van gezondheid en het welzijn van de inwoners van het Gronings aardbevingsgebied. SodM merkt ook in haar contacten met bewoners soms onbegrip over de initiatieven rondom bijvoorbeeld het Nationaal Programma Groningen. Deze bewoners geven aan eerst behoefte te hebben aan een veilig huis, voordat zij ruimte hebben om over een toekomstperspectief na te denken.

2. Geleerde lessen PEAG in breder verband

SodM vindt het belangrijk dat de lessen die de overheid kan leren van de parlementaire enquête naar de gaswinning in Groningen ook worden toegepast op andere manieren waarop de ondergrond gebruikt wordt voor energiewinning. Daarom had SodM in de SvG een uitgebreidere beschrijving verwacht van de kabinetsmaatregelen die zien op “Bouwen aan de overheid. Een betere overheid in dienst van de samenleving”. Voor een beter functionerende overheid zijn de maatregelen 36-50 namelijk essentieel. Het is mij niet duidelijk waarom hier geen nadere informatie over wordt gegeven in de SvG. In het bijzonder noem ik de volgende maatregelen:

Het verbeteren van de onafhankelijke taakuitoefening van SodM en rijksinspecties in het algemeen (maatregelen 36-39 Nij Begun).

Voor het verbeteren van de onafhankelijke taakuitoefening van SodM en rijksinspecties in het algemeen zijn twee wetsvoorstellen in de maak. De introductie van collegiaal bestuur bij SodM (maatregel 38) is opgenomen in de Wet Groningen die een voortvarende uitwerking kent; de Raad van State heeft inmiddels over deze wet een advies uitgebracht. De maatregelen 36, 37 en 39 – alle gericht op waarborgen voor onafhankelijke taakuitoefening inspecties – krijgen vorm in een aanzienlijk vertraagde conceptkaderwet op de rijksinspecties waarvan onlangs de internetconsultatie en uitvoeringstoets is gesloten.

SodM heeft in de internetconsultatie en uitvoeringstoets haar bezorgdheid uitgesproken over de concept Kaderwet rijksinspectie die onvoldoende het doel van de wet – te weten het waarborgen en bevorderen van de onafhankelijke taakuitoefening van rijksinspecties – waarmaakt. Op cruciale onderdelen wordt zelfs het tegenovergestelde bereikt, en wordt SodM in plaats van onafhankelijker in haar taakuitoefening verder aan banden gelegd.²

²² ‘Reactie SodM op internetconsultatie wetsvoorstel Kaderwet rijksinspecties’, SodM, sodm.nl, 17 maart 2024: [Kabinet zegt inspecties onafhankelijker te maken, maar legt SodM juist verder aan banden | Nieuwsbericht | Staatstoezicht op de Mijnen](#).

Bewindslieden en beleidsambtenaren gaan op grote schaal in gesprek met burgers (maatregel 42 Nij Begun)

Uit de PEAG werd duidelijk dat het vertrouwen van burgers in de overheid en publieke instanties ernstig is geschaad. Om dit vertrouwen terug te winnen is oog voor burgerperspectief bij het handelen van overheden en (publieke) organisaties een onmisbare factor. Dit betekent daadwerkelijk in de schoenen van inwoners gaan staan, en vanuit hun perspectief te denken en handelen. Maatregel 45 beoogt dit voor bewindslieden en beleidsambtenaren.

Zover mijn waarneming is, wordt aan deze maatregel invulling gegeven door diverse gesprekken met bewoners en maatschappelijke organisaties in Groningen en Noord-Drenthe. De mate waarin en hoe structureel de inzet van de overheid in den brede is, kan ik niet overzien. Het zou mijns inziens passend zijn om in het licht van 'vertrouwen en functioneren van de overheid' hier in de SvG de aandacht aan te besteden die dit belangrijke onderwerp verdient.

Toezicht op opruimactiviteiten en nazorg (maatregel 45 Nij Begun)

Ook de stand van zaken van maatregel 45 ontbreekt in de SvG. Volgens maatregel 45 uit Nij Begun krijgt SodM als wettelijke taak om expliciet toezicht te houden op de uitvoering van de opruimactiviteiten, de monitoring en onderzoek door de NAM en de nazorg.

Met betrekking tot wet- en regelgeving op dit vlak zijn er al langere tijd ontwikkelingen gaande. In 2023 heeft staatssecretaris Vijlbrief toegezegd het huidige mijnbouwbeleid en bijbehorend stelsel van wet- en regelgeving aan te passen en de rol van SodM uit te breiden met het toezicht op de nazorg. Ter uitvoering van deze toezeggingen is een wijziging van de Mijnbouwregeling in voorbereiding, die op 22 april jl. in internetconsultatie is gegaan (inwerkingtreding naar verwachting in 2025).

Zoals ook gesteld in de voortgangrapportage SodM is voor het toezicht een vroegtijdig en systematisch georganiseerde aanpak van de nazorg van het Groningen-gasveld cruciaal. SodM heeft haar visie hierover gedeeld in bovengenoemde herzieningen van de wetgeving die in voorbereiding is. Volgens SodM bevat een systematisch uitgewerkt nazorgplan in ieder geval de volgende elementen:

- Een inventarisatie van de na-ijlende effecten en risico's;
- Een onderzoeksplan en uitvoering van (lange termijn-)risicostudies;
- Een risico-signaleringssysteem met monitoring-en actieprotocol;
- Ontwikkeling van een kennisdatabase voor de lange termijn;
- Borging van data: databeheer, beschikbaarheid en toegankelijkheid;
- Een risicokaart inclusief een overzicht van mogelijke beheersmaatregelen;
- Een communicatie die actief de omgeving betreft en informeert.

SodM vindt het belangrijk dat voornoemde punten worden opgenomen in de Mijnbouwregeling.

Kennisontwikkeling en borging van kennis en data (maatregel 49)

In de SvG ontbreekt informatie over de voortgang van maatregel 49 'Méér kennis, betere data en monitoring van mijnbouweffecten' van Nij Begun.

SodM heeft in haar voortgangsrapportage zorgen geuit over de aansturing, de inhoud, voortgang en de kwaliteitsborging van kennis en data over mijnbouweffecten. Een stand van zaken over deze maatregel zou naar mijn inzicht hier op zijn plaats zijn geweest. Om het stelsel rondom nazorg zo goed mogelijk te laten functioneren, is borging van kennis en data door de vergunninghouder, in geval van het Groningen-gasveld de NAM, een onmisbare voorwaarde. Deze data en kennis zijn essentieel, ook na beëindiging van de gaswinning. Niet alleen in het kader van de nazorg maar ook met het oog op nieuwe activiteiten, bijvoorbeeld in het kader van de energietransitie. Het kabinet heeft de ontwikkeling, borging en het breed beschikbaar maken van mijnbouwdata opgenomen in deze maatregel 49, die is opgesteld naar aanleiding van de aanbevelingen hiertoe van de PEAG. SodM neemt waar dat de stuurgroep voor aansturing van de activiteiten onder deze maatregel voor het eerst bijeenkomt in mei 2025, terwijl de uitvoering inmiddels ruim twee jaar loopt en het beschikbare budget al voor een aanzienlijk deel is besteed en geheel geëncmitteerd tot en met 2028. Naar het oordeel van SodM zou meer aandacht voor de implementatie van maatregel 49 passend zijn.

Veiligheids- en risicostrategie voor ondergrondse activiteiten (maatregel 50 Nij Begun)

Over maatregel 50 ontbreekt informatie terwijl er wel degelijk achter de schermen aan wordt gewerkt. Zo is een algehele herziening van het mijnbouwbeleid en bijbehorende Mijnbouwwet- en regelgeving in voorbereiding (inwerkingtreding naar verwachting medio 2027).

In het te ontwikkelen mijnbouwbeleid vindt SodM het belangrijk te formuleren hoe de overheid omgaat met de gezondheid en het welbevinden van de betrokken burgers. De nadelige effecten van bijvoorbeeld gaswinning, maar ook van andere vormen van energiewinning kunnen doorwerken op de gezondheid en het welbevinden van bewoners. Dit gaat verder dan alleen subjectieve gevoelens van onveiligheid.

SodM adviseert ook eerder door AEF uitgebrachte adviezen inzake het ontwikkelen van veiligheidsbeleid en vergunningverlening te implementeren. Die adviezen richten zich op het verder ontwikkelen van veiligheidsbeleid en op een nieuw te ontwerpen vergunningsstelsel waarin beleid en de verlening van vergunningen van elkaar gescheiden zouden worden. Hiermee kan onder andere bewerkstelligd worden dat vergunningenprocedures voorspelbaarder en vaker binnen de gestelde termijnen verlopen.

Tot slot wil ik nog enkele opmerkingen maken over de financiering van SodM naar aanleiding van de aanbevelingen van de PEAG.

Het toezicht dat SodM uitvoert op de versterkingsopgave in Groningen is inherent een tijdelijke taak. Echter, bij de financiering is een aantal jaren geleden uitgegaan dat deze taak in 2028 zou eindigen. Inmiddels is duidelijk dat deze veronderstelling niet langer correct is. De tijdelijke financiering van het toezicht op de versterkingsopgave in Groningen moet daar nog op aangepast worden. Bovendien zijn de structurele aanbevelingen van PEAG gefinancierd door het rijk

voor de periode 2024 t/m 2028. Deze aanbevelingen zijn structureel van aard en vereisen dan ook structurele financiering. Ook al is deze structurele financiering wel toegezegd in 2024, de financiële dekking voor de periode erna is nog onvoldoende zeker. Dit vormt een belangrijk financieel risico voor SodM.

Hoogachtend,

ir. T.F. Kockelkoren, MBA
Inspecteur-generaal der Mijnen